

सह्यात्रीचा राखणदार

राज्यात अनेक नव्या उपक्रमांक चालनावाते!

कार्यक्षम मंत्री, यशस्वी संसदपटू आणि जनसामान्यात ज्याची मुळे रुजली आहेत, असा उदारमतवादी नेता असे यशवंतरावांचे थोडक्यात वर्णन करता येईल. चाळीस वर्षापेक्षा अधिक काळ ते राजकारणात होते आणि पंचवीसपेक्षा अधिक काळ अधिकार पदावर त्यांनी काढला. ते उत्तम वक्ते आणि लेखक होते. त्यांची विचारप्रवर्तक भाषणे सह्याद्रीचे वारे व युगांतर या ग्रंथांतून संगृहीत केलेली आहेत. अशा महाराष्ट्र राज्याच्या शिल्पकाराविषयी श्री कृ. गो. निकोडे- केजीएन यांनी दिलेली ही रोचक माहिती... संपादक.

सन १९४६ साली तेव्हाच्या मुंबई प्रांताच्या विधिमंडळाची निवडणुक होऊन यशवंतराव चव्हाण हे दक्षिण सातारा मतदार संघातून निवडले गेले आणि संसदीय चिटणीस झाले. सन १९४८ साली त्यांची महाराष्ट्र प्रदेश कांग्रेसच्या चिटणीस पदावर नियुक्ती झाली व १९५२च्या निवडणुकीनंतर ते स्थानिक स्वराज्य व पुरवठा खात्याचे मंत्री झाले. द्विभाषिक मुंबई राज्याचे मुख्यमंत्री म्हणून त्यांनी दि. १ नोव्हेंबर १९५६ रोजी सूर्यो हाती घेतली. सन १९६० साली महाराष्ट्र राज्य स्थापन झाले व त्यांत ते पहिले मुख्यमंत्री निवडले गेले. पुढे १९६२-६६ या काळात ते भारताचे संरक्षणमंत्री, १९६६-७० या कालावधित गृहमंत्री, १९७०-७४ पर्यंत अर्थमंत्री आणि १९७४पासून परराष्ट्रमंत्री बनले होते.

यशवतराव बळवतराव चब्हणा हे महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री आणि एक राष्ट्रीय नेते होते. देवराष्टे - सातारा जिल्ह्यातील कराड येथील एका सामान्य शेतकी कुटुंबात दि. १२ मार्च १९१३ रोजी त्यांचा जन्म झाला. प्राथमिक शिक्षण कराड येथे घेऊन उच्च शिक्षण कोल्हापूर व पुणे येथे घेतले. ते बीए नंतर एल्पल्बी झाले. इ.स. १९३० साली महात्मा गांधींच्या सविनय कायदेभंग चळवळीत त्यांनी भाग आचारावचाराचा त्याच्यावर खोल ठसा उमटला हाता. नेहरूप्रमाणे डावीकडे झुकलेला मध्यमार्ग नेता, असे त्यांचे वर्णन करता येईल. त्यांच्या शासकीय तसेच प्रशासकीय कौशल्याचा व लोकनेतृत्वाचा प्रत्यय आला, जेव्हा द्विभाषिक मुंबई राज्याचे मुख्यमंत्रिपद त्यांच्याकडे आले. त्यांनी अल्पसंख्य बिगरमराठी समाजाचा आणि कांग्रेसच्या वरिष्ठ नेत्यांचा विश्वास आपल्या कर्तव्यार्थाने तथा कार्यक्षम कारभाराने

[View Details](#) | [Edit](#) | [Delete](#)

A black and white portrait photograph of a man with dark skin and short hair. He is wearing a white turban and a dark, ribbed shawl (kurta-pajama). He is looking slightly to his right with a neutral expression. The background is dark and out of focus.

सपादन केला. मुबई राज्याचे विभाजन होऊन महाराष्ट्र राज्याची स्थापना झाल्याने काहीही उलथापालथ होणार नाही, याची खात्री त्यांनी वरिष्ठ नेत्यांना पटवून दिली. यशवंतरावानी चिनी आक्रमणानंतर संरक्षण खात्यात चैतन्य आणण्याची जबाबदारी पार पाडली. सन १९६७च्या निवडणुकीनंतर काँग्रेसचा अनेक

ज्यांत पराभव झाला. त्यामुळे देशात जी अस्थिरपिस्थिती निर्माण झाली होती, त्या परीस्थितीत त्यांनी हखाते खंबीरपणे पण कौशलयाने सांभाळले. पर्याप्त खाते त्यांच्याकडे आले, तेही बांगला देशाचे दुद्ध, दुष्काळ वगैरेमुळे खालावलेल्या आर्थिकपरिस्थितीत. माझी संस्थानिकांचे तनखे रह करणे मादी उपाययोजना त्यांच्या कारकीर्दित झाल्या. गलनवाढीला आळा घालण्याचे कडक उपाय योजण्याच्या धोरणाचा प्रारंभी यशवंतरावांच्या नारकीर्दितच झाला. कार्यक्षम मंत्री, यशस्वी संसदपटू पाणि जनसामान्यात ज्याची मुळे रुजली आहेत, मसा उदारमतवादी नेता असे यशवंतरावांचे थोडक्यात पर्ण करता येईल. चाळीस वर्षांपेक्षा अधिक काळ राजकारणात होते आणि पंचवीसपेक्षा अधिक काळ प्रधिकार पदावर त्यांनी काढला. ते उत्तम वक्ते आणि नेहेक होते. त्यांची विचारप्रवर्तक भाषणे सहाद्रीचे गारे व युगांतर या ग्रंथांतून संगृहीत केलेली आहेत. हाराष्ट्र राज्य स्थापन झाल्यानंतर त्यांनी निरनिराळ्या वेत्रांत अनेक नव्या उपक्रमांना चालना दिली. हे प्रक्रम जसे सहकारी साखर कारखानदारीचे आहेत सेच जिल्हा परिसदा, भाषा संचालनालय, साहित्य संस्कृती मंडळ आदी प्रकारचेही आहेत. त्यांच्याबद्दल

परप्रांतीयांना आशा वाटत होती, तर महाराष्ट्रीयांना ते एक विश्वासाचे ठिकाण होते.

सन १९६९ साला काग्रसमध्य फूट पडला असता
ती सावरण्याच्या कामी यशवंतरावांनी आटोकाट प्रयत्न
केले. देशात यादीचे वातावरण न ठेवता समन्वयाचे
असावे; कारण भारतासारख्या प्रचंड, भिन्न भिन्न
जातिर्धमांच्या देशात त्याखेरीज आर्थिक, सामाजिक,
सांस्कृतिक प्रगती होणार नाही, अशी त्यांची धारणा
होती. पुरोगामी विचारांचा ते पाठपुरावा करत असर,
ते पोर्थीनिष्ठ कधीच नव्हते. नीतिमूल्यांचा पुरस्कार
व्यवहारात व्हावा, अशी त्यांची इच्छा व प्रयत्नही
असत. झगगमाटपेक्षा संथपणा व सातात्य हे त्यांच्या
नेतृत्वाचे वैशिष्ट्य होते आणि तेचे त्यांचे शक्तिस्थानही!
लोकप्रिय नेते यशवंतराव चव्हाणा यांनी दि. २५ नोव्हेंबर
१९८४ रोजी जगाचा निरोप घेतला.

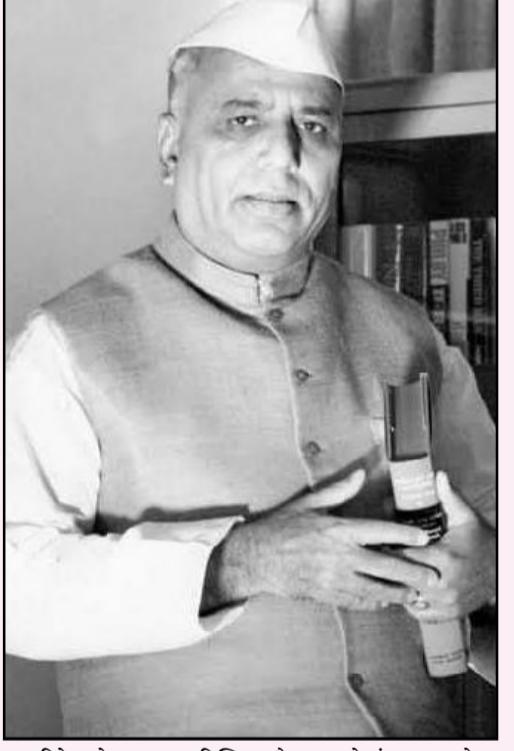
!! जयती दिनी त्यांच्या अनेक प्रेरक आठवणींना व
कार्यकुशलतेला विनम्र अभिवादन !!
कैरीगी - श्री कृष्ण सिंहदेव

कंजाएन- श्रा कृ. गा. निकाल,
 (से.नि.अध्यापक).
 मु. पिसेवडधा, पो. देलनवाडी.
 ता. आरमोरी, जि. गडचिरोली.
 फक्त व्हॉ. नं. १४२३७१४८८३.

सुसंस्कृत राजकारणी मा.यशवंतराव चव्हाण

सागला जिल्ह्यात कृष्णाकाठा सह्याद्रीच्या कुशात कळड तालुक्याताल दवराष्ट्र या छांत्याशा गावात एका गराब कुटुबात वठाबाई आणि बळवंतराव यांच्या उदरी १२ मार्च, १९१३ मध्ये यशवंतराव चव्हाण यांचा जन्म झाला. त्यांनी शालेय जीवनातच स्वातंत्र्य आंदोलनात सहभाग घेतला, विद्यार्थीदेशेत वयाच्या १७ व्या वर्षी तिरंगा फडकवल्याबद्दल १८ महिने तुरुंगवास भोगला, कष्टातून शिक्षण घेतले, पुढे देश स्वतंत्र झाल्यानंतर तेव्हाच्या मुंबई प्रांतिक मंत्रिमंडळात संसदीय सचिव, नंतर द्वैभाषिक मुंबई राज्याचे मुख्यमंत्री, केंद्रीय गृहमंत्री, अर्थमंत्री, संरक्षणमंत्री, परराष्ट्रमंत्री, उपपंतप्रधान, विरोधी पक्षनेते तसेच केंद्रीय वित्त आयोगाचे अध्यक्ष अशा अनेक महत्त्वाच्या पदावर साहेबांनी काम केले. महाराष्ट्राचा थोर वैचारिक वारसा यशवंतरावांनी गतिमान केला. महात्मा फुले, राजर्षी शाहू महाराज आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, विठ्ठल रामजी शिंदे, कर्मवीर भाऊराव पाटील या महापुरुषांच्या विचारांचे ते प्रवक्ते होते. या विचारांचा वारसा जपत, विविध क्षेत्रात त्यांनी आपल्या कार्य व कर्तृत्वाचा ठसा उमटवला.

राहगर जाळ, रानकाहा वय पक्कानरान, रूपा आधारानी समाज व्यवस्थेची उभारणी या विसूटीवर साहेबांनी भावी महाराष्ट्राच्या विकासाची वाटचाल निश्चित केली. त्याच्या ४० वर्षांच्या कारकिर्दीतील प्रत्येक निर्णय राज्याच्या प्रगतीला गती आणि सर्वसामान्य माणसाला बळ देणारा होता. राज्यातील जनतेचं कल्याण हेच त्यांचे एकमेव ध्येय होते. साहेबाच्या व्यक्तिमत्वाचे खास पैलू मृणजे, ते साहित्यिक, मित्र, सामान्य माणूस आणि शालेय विद्यार्थी यांनी पाठवलेल्या प्रतीकां आवर्जन उत्तर देत, प्रेरणा व आशीर्वाद देत. मार्गदर्शन करत, लायक कार्यकर्त्यांना संधी देत, विरोधकाच्या मताचा आदर करत, आपल्या सहकाऱ्यांच्या कामात हस्तक्षेप करत नसत, त्यांना आपले विचार निर्भयपणे मांडण्याची मुभा देत, संघर्षप्रेक्षा सामंजस्याकडे त्यांचा अधिक कल होता. कमीत कमी राजकारण व अधिकारिक समाजकारण—अर्थकारण या मूल्यावर आधारित वाटचाल त्यांना अभिप्रेत होती. सर्वांना बोरोबर घेऊन बेरेजे राजकारण करण्याची त्यांची होती होती. महाराष्ट्रातील राजकीय पक्षांमध्ये आणि नेत्यांमध्ये वैचारिक मतभिन्नता असली तरी वैयक्तिक कटुता किंवा वैर कधीच येऊ दिले नाही, विरोधी पक्षातील नेत्यांशी वैयक्तिक मैत्री असण आणि राज्याच्या विकासासाठी या सर्वांनी एकत्र येण, असं सकारात्मक वातावरण केवळ महाराष्ट्रात दिसू शकत. ही सर्व साहेबांच्या संस्कारांची आणि विचारांची देणगी आहे. १९५७ मध्ये मुख्यमंत्र्यांच्या निवडणुकीत भाऊसाहेब हिंे विरुद्ध यशवंतराव चव्हाण अशी लढत झाली, यामध्ये साहेब विजयी झाले. याच काळातच भाऊसाहेब हिंे यांच्या कन्येचा विवाहसमारंभ मालेगावात होता. या समारंभाचे आग्रहाचे अमंत्रण हिंे यांनी दिले, या समारंभास साहेब येणार नाहीत अशी जोरात चर्चा होती, कारण भाऊसाहेब विरोधात उभे होते, पंतू मा. वि. वा. नेने आपल्या ‘मी पाहिलेले यशवंतराव’ पुस्तकात आठवणीत सांगतात, तुम्ही आलात म्हणायचे समारंभाला यशवंतराव म्हणाले, का? असे का म्हणतोस? मी म्हटले, तुम्ही या समारंभास येणार नाही असा जोरात प्रचार या बाजूस चालला होता म्हणून म्हटले. यशवंतराव त्यावर म्हणाले, हे बघ बापू, माझे वा भाऊसाहेबांचे मतभेद आहेत हे खेर. पण ते राजकीय पातळीवर आहेत. वैयक्तिक त्यांचे व माझे भांडंग थोडेच आहे? विवाहसमारंभ हा खासगी समारंभ आहे. त्याला हजर गाहण्याआड मी राजकीय मतभेद का आणि? ही माझी

या टिकेमध्ये प्रायात साहित्यिक, दै. मराठाचे संपादक प्र. के. अव्रे हे आघाडीवर होते. एकदा एका पत्रकाराने मराठा वृत्तपत्रातील टिकेसंदर्भात यशवंतरावांना प्रश्न विचारला तेव्हा साहेबांनी अत्यंत नग्रपणे उत्तर दिले की, अत्रेची दर्जेदार साहित्यिक म्हणून माझ्या मनात असलेली प्रतिमा मलिन होऊ नये म्हणून मी मराठा वृत्तपत्र वाचतच नाही. महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री झाल्यावर प्र. के. अव्रे यांनी 'निपुत्रिक यशवंतरावांच्या हाती महाराष्ट्राची धुरा' अशा मथळ्याचा यशवंतरावांवर टिका करणारा एक लेख लिहिला. या लेखाबद्दल ऐकल्यानंतर दुसऱ्या दिवशी यशवंतराव चव्हाण यांनी अत्रेना फोन केला. यशवंतराव द्वापारे अडो गाडे तांनी पात्र प्रायिक द्वापारा पांग अडो

म्हणाल, अत्र साहब, तुम्हा मला नंपुत्रक म्हणता पण अहा
मी निपुत्रिक नाही चले जाव चळवळीवेळी मला
अटक करण्यासाठी पोलिसांनी माझ्या घरावर धाड
टाकली होती. त्यावेळी माझी पत्ती वेणू गोरेद झोती.
झंगांच्या हाताला मी लागलो नाही. त्याचा राग त्यांनी
माझ्या पत्तीवर म्हणजेच वेणूवर काढला. त्यांनी
वेणूच्या पोटावर काठीने मारलं. या सगव्यात तिच्या
पोटात असलेला गर्भ पडला. तसंच गर्भशयाला देखील
दुखापत झाली आणि त्याचमुळे पुन्हा मला मुल
हाण्यात अडचण आली. यशवंतराव चव्हाण यांचं
फोनवरील बोलणं ऐकून आचार्य अत्रे यांना आपली
चूक लक्षात आली. त्यानंतर क्षणाचाही विलंब न
लावता त्यांनी यशवंतराव चव्हाणांची माफी मागितली.
आणि यशवंतरावांच्या घरी जाऊन वेणूताईसमोर अट्रेनी
पश्शातपही व्यक्त केला. पुढे जाहीरसभेतही त्यांनी यशवंतरावांची
माफी मागितली. अशी वैयक्तिक टीका करूनही साहेबांनी
आचार्य अत्रांच्या लिखाणा आणि विचार स्वातंत्र्यावर बंधने
लादली नाहीत की त्यांच्या वृत्तपत्राला कोणत्याही अडचणी
निर्माण केल्या नाहीत, संपादक व लेखकाना वैचारिक आणि
लेखन स्वातंत्र्य असेल तरच ते मुक्तपणे लिहू शक्तील, तेहाच
लोकशाही प्रगल्भ होईल, असे ते मानत. यावरून साहेबांची
वैचारिक प्रगल्भता, उदारता आणि सुसंस्कृतपणा लक्षात येतो.
महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती झाल्यानंतर 'हे राज्य मराठी माणसांचे
असेल की मराठा माणसांचे ?' असा परखड सवाल ग. अ.

माडखोलकरंगी यशवंतराव चव्हाणांना विचारला होता. यशवंतरावांनी देखील तेवढ्याच आत्मविश्वासाने आणि वैचारिक प्रग्लभतेतून 'हे राज्य मराठी माणसांचे होईल' असे उत्तर दिले होते. या वैचारिक बैठकीला अनुसरून त्यांनी महाराष्ट्र राज्याच्या विकासाची स्वप्ने उराशी बाळगली व प्रत्येकात आणली. महाराष्ट्रात आर्थिकदृष्ट्या मामासलेल्या विद्यार्थ्यांबद्दल ज्यांचं उत्पन्न १०० रु. च्या आत आहे, त्यांच्या मुलांना विद्यापीठीय शिक्षण मोफत केलं जावं असा निर्णय घेतला. तेव्हा पुण्याला एका शिक्षणतज्ज्ञानी प्रश्न विचारला. हे शिक्षण मोफत केले तर संकट निर्माण होईल याची जाणीव आहे का? तेव्हा शिक्षणतज्ज्ञ मणाले, शिक्षित आणि प्रशिक्षित लोकांचं सैनं निर्माण होईल आणि ते उद्या बंड करून उठतील...! तेव्हा साहेबांनी उत्तर देताना त्यांना सांगितलं की, मी जरूर याचा विचार केलाय. माझं असं मत आहे की, ही अशिक्षित सेना राहण्यापेक्षा शिक्षित सेना जर झाली आणि स्वतःचे आणि देशाचे प्रश्न सोडविण्यासाठी त्यांनी बंड केलं तर माझ्या निर्णय व कामाचा हेतु सफल झाला असं मी मानेन. हा निर्णय लागू झाला, या सवलतीला इ.बी.सी. सवलत म्हणतात. ज्ञानाची लोकशाही निर्माण करण्याचे काम या एका निर्णयामुळे महाराष्ट्रात झाले. बंदुकीतून झालेल्या क्रांती पेक्षा शिक्षणातून झालेली क्रांती अधिक परिणामकारक व शाश्वत असते. या निर्णयामुळे सामान्य शेतकऱ्याचा मुलगा शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात आला. याबोरेबरच साहेबांनी शिक्षण, सहकारी आणि सेवाभावी आदी संस्था उभारण्यातही सिंहाचा वाटा आणि मोठे पाठबळ दिले. संस्था कोणत्या एका व्यक्ती वा पक्षाच्या नसतात, संस्थाप्रमुख हे केवळ विश्वस्थ असतात, त्यांनी स्वतःला मालक समजून नये, संस्था या समाज आणि जनतेच्या असतात, हे मानन यशवंतरावांनी महाराष्ट्रभर विविध संस्थाना मदत केली, सर्व संस्थाना आपल्या घरच्या बागेतील रोपां व झाडाप्रमाणे सांभाळले, जोपासले. तसेच त्यांची अंतःकरणापासून पाठराखण केली. महाराष्ट्रातील आजच्या राजकारणी नेत्यांनी आणि कार्यकर्त्यांनी यशवंतरावर्जिंकडून एवढी बाब जर शिकली वा आत्मसात केली तर महाराष्ट्राचे लोकजीवन समृद्ध होत ते फुलायला वेळ लागणार नाही. आज मात्र यशवंतराव चव्हाण यांच्या प्रवापीषित प्राप्तंकून त यांच्यांनी मानवाधारी प्रवंद

याच्या मूल्याधारित, सुसंकृत व गुणसप्तर राजकारणाचा प्रचण्ड उपेक्षा होत आहे. आजचे काही राजकारणी एकमेकांच्या नावाने रोजच शिंगणा करत आहेत. दिवसेंदिवस महाराष्ट्राच्या राजकारणातील भाषेचा स्तर खालावताना दिसते आहे. विचारांच्या ऐवजी विखार, विरोधाच्या ऐवजी विद्वेष, मतभेदाच्या ऐवजी मनभेद, स्पर्धेच्या ऐवजी शत्रुत्व, सहकाराच्या ऐवजी 'स्व'हकार, विश्वासाच्या ऐवजी विश्वासघात आणि काही चालक मालक बनत आहेत. या सर्व बाबी आता महाराष्ट्राच्या राजकारणात पहावयास मिळत आहेत, रुजू लागल्या आहेत. प्रगत, पुरोगामी आणि सुसंकृत महाराष्ट्रासाठी हे सर्व चिंताजनक आहे, या परिस्थितीवर अगदी सोप्या भाषेत भाष्य करताना मा. मधुकर भावे आपल्या 'यशवंतराव ते विलासराव' या पुस्तकात लिहितात, 'यशवंतराव पाच वर्षांचे असताना पंढरपूळा गेले होते. त्याच्या आईने यशवंतरावांच्या मामाला सारिगतले होते की, यशवंताचे बोट घट्ट पकड, नसता तो गर्दी भरकटेल. हणुमंत मामाने पाच वर्षांच्या यशवंतरावांचे बोट अगदी घट्ट पकडून ठेवले. त्यामुळे यशवंतराव गर्दीत भरकटले नाहीत. महाराष्ट्राने मात्र यशवंतरावांचे पकडलेले बोट सोडले, म्हणून महाराष्ट्र आज काहीसा भरकटलेला दिसतो.' तेव्हा यशवंतराव चव्हाण साहेबांचे वैचारिक बोट आपल्या हातून मुट्ठानार नाही... ! याची काळजी आणि विचार साहेबांचा जयंती दिवशी आज महाराष्ट्रातील नेते, कायंकर्ते आणि सामान्य जनता यांनी करायला हवा... ! हेच मा. यशवंतराव चव्हाण साहेबांना खेरे अभिवादन ठेऱले... !

भारतीय साहित्यावेषयक विविध उपक्रम !

करणीय भारतीय संस्कृता आहे, या संस्कृती स्थापना दि. १२ मार्च १९५४ रोजी झाली. या संस्थेला सरकारी अनुदान असले तरी स्वरूप स्वायत्र आहे. साहित्य अकादमी ही साहित्याच्या क्षेत्रात वेगवाढेचे उत्क्रम राबवार असेत. या अंतर्मान संशोधन, तसेच लेखकांसाठी प्रवास अशा उपक्रमांकांनी अर्थपूरवाका करते. तसेच साहित्य अकादमी पुस्तके व सामग्रीलाई भारतीय साहित्य हे दिंदी भाषा भाषेवीत नियतकालिक ही प्रकाशित करते. भारतीय साहित्याचा विश्वकोशाही साहित्य अकादमी ने प्रकाशित केला आहे. साहित्य अकादमीचे बहुभाषिक व अंतिशय समृद्ध असे भारतातील एक प्रमुख ग्रंथालय आहे. भारतीय भाषा साहित्य अंकडमीने २४ भाषांना मानवता दिली आहे.

ही भारतीय साहित्यविषयक विविध भाषांमध्ये परम्परा आदान-नदान घडवून आणणे, हे या विभागीय कार्यालयांने प्रमुख उद्दिष्ट आहे. नवी दिल्ली येथे अकादमीचे मुख्य मध्यवर्ती कार्यालय असून कौलकाता, मुंबई, बंगलरे व चेन्नई येथे प्रादेशिक विभागीय कार्यालये आहेत. अकादमीचे चार भाषावाद यांना असून ते बंगलरे, दिल्ली, अहमदाबाद व कोलकाता येथे आहेत. बडोदा येथे अकादमीचे प्रकल्प कार्यालय असून तेथे मौखिक तमेचे अदिवासी साहित्याचे जतन व विकासाचे कार्य चालते. भारतीय भाषांतील साहित्याचे अभिलेखागाही तेथे आहे. नवी दिल्ली येथील मुख्य कार्यालयात तसेच बंगलरे व कोलकाता येथील विभागीय कार्यालयांना बहुभाषिक ग्रंथांचा विषुल, प्राचंड व यांची साडा असलेले विशेषपूर्ण व समृद्ध ग्रंथालये आहेत. चोरीवी प्रादेशिक भाषांतील कार्यान्वयन करण्यात आला आहे.

हा मात्रावाच साहित्यवयक्त लिखाव उपर्युक्त वाचावे अमरात्मना आणगी, भारताचा राजीवीय पातळीवरकी प्रमुख साहित्यसंस्कार आहे. दि.१२ मार्च १९५४ रोजी नवी दिल्ली येथे ही प्रदर्शनावाच आहेत. चावल प्रदाणाकांच मायाताताल सुरुवातीदी लाख प्रथं हे या संस्कृतालयाचे लक्षणीय वेशिप्रसूत होय.

संस्टाप अवश्या प्रासद् करणे इ. अनक याजना व उपत्रम अकादेमी आजपावतो राखविले आहेत. भारतीय भाषांचे भाषांच्या विकासातील करून भारतातील प्रमुख भाषांच्या विकासातील उत्तेजन देणे व त्याना जास्तीत जास्त प्रस्तरांच्या सावित्र्यात अणणे, हे उद्दिष्ट अकादेमीने साध्य केले आहे. अपल्या देशातील विविध भाषांचा परिचय सर्वांनी असणे शब्द नाही; परंतु भारतातील प्रत्येक सुधीकिंत व्यक्तीने आपल्या भाषांतील ज्ञानावाऱ्या बरच इतर भाषांनी साहित्यातील महार्ही करून घेण्याच्या इच्छा ठेवली पाहिजे. इतर भाषांत लिहिलेल्या ग्रंथांचा, त्येचे प्रसिद्ध पुस्तकांचा परिचय करून घेलाला पाहिजे व या प्रकारे आपल्या व्यक्तिमत्त्वात भारतीय संस्कृतीचा विशाल व उदार दृष्टिकोण आणि बहुभाषिक प्रेरणा वृद्धिगत केली पाहिजे, प. नंहेंरांया या उदारांमध्ये साहित्य अकादेमीच्या कायदीनी उद्देशे प्रेसिपियांपासून विविध भाषांनी भारतातील साहित्यातील सर्व प्रादेशिक भाषातील शेर्ष आणि युगाप्रवर्तक साहित्यिकांवर, त्यांचे जीवन व व्यापीलेखणीवर कायाचा परिचय देणा-वा व्यापीलेखणीवर कायाचा प्रधारिंद्यक, भारतीय प्रादेशिक भाषांचे वाढीप्रयोगीतास, भारतीय तसेच विश्वसाहित्यातील शेर्ष, अभिजात साहित्यिकताची प्रादेशिक भाषांत भाषांतरे, निंदुक लिंगित साहित्यिकताची उदा. कथा, कविता, निंदं इ. संकलने, चरित्रे, भारतीय साहित्यिकांचे अन्वरप्रवाचनाक, कोश, अनुवाद-सूक्ष्म, भारतीय साहित्यिकोश इ. अनुवाद-सूक्ष्म, अकादेमीने प्रकाशित केली आहेत. या वेगवेगळ्या प्रकाशात अकादेमीने सुमोरे ४ हजार पुस्तके प्रकाशित केली आहेत. विशेष संदर्भात्म्य असलेल्या, अकादेमीपार्फेट प्रकाशित काही महाविद्यालयांच्या ग्रंथांचा उदारांदाराकाळी निर्देश करता वेईल - एप्सकारापीडिड्या ऑफ इंडियन लिटरेचर प्राच. खंड - १९/१०-१२ दा. भारतीय

